

**ТЕРЕНСКА ИСТРАЖИВАЊА
(ИЗАЗОВИ – РЕЗУЛТАТИ – ПРИМЕНА)
Међународна научна конференција, Сирогојно**

У простору Музеја на отвореном „Старо село“, у селу Сирогојно на Златибору, одржана је од 31. августа до 3. септембра Међународна научна конференција *Теренска истраживања (изазови – резултати – примена)*, коју је организовао Етнографски институт САНУ и поменути музеј. Између осталог, реализација конференције представља наставак неинституционализованог пројекта Етнографски институт САНУ, на основу кога је већ неколико година уназад остварена сарадња са србијанским институцијама чији превасходни делокруг рада чини заштита и очување културног наслеђа (Народни музеј Крушевац, међународна конференција *Слике културе – некад и сад*; Центар за културу Лозница, међународна конференција *Спомен места – историја - сећања*). Подршку конференцији дало је Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије, САНУ, и општина Чајетина на чијој територији се налази Музеј на отвореном. Целокупан програм, изузев централне секције по чијој проблематици је скуп назван, сачињавале су - као резултат међународне сарадње – и секције: *Културно наслеђе и национални идентитет: упоредно истраживање у Бугарској и Србији*, у оквиру пројекта *Свакодневна култура у постсоцијалистичком периоду*; и *Срби у Словенији и Словенци у Србији* у оквиру пројекта *Етнолошка истраживања идентитета и поглед на стање у струци*.

Иако је неспоран значај Седме српско-бугарске конференције и Прве српско-словеначке конференције, у даљем тексту окренућу се искључиво ка централној секцији *Теренска истраживања* због чињенице да су њени домети умногоме употребљиви у музејској и музеолошкој делатности. Од тридесет четири учеснице и учесника у централној секцији, највећи проценат чинили су етнологзи и антрополози запослени у научним и у институци-

јама заштите културног наслеђа, али, и научници сродних профила у друштвеним наукама – лингвисти, етномузиколог, историчар. При том, изузев из Србије учеснице и учесници су дошли још из девет земаља - окружења и целе Европе: Универзитет у Манчестеру – Велика Британија, Универзитет у Удинама, Одељење за језик и културе централне и југоисточне Европе - Италија, Институт за етнологију и антропологију Н.Н.Миклухо-Маклај - Русија, Масариков универзитет, Етнографски институт МЗМ, Брно, као и Етнолошки институт АВ ЧР Праг - Чешка, Етнографски институт и музеј БАН - Бугарска, Институт за етнологију САД, Братислава - Словачка Институт за етнологију и антропологију, Универзитет „Св. Кирил и Методије“ - Македонија, Институт за етнологију и фолклористику - Хрватска, Одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета у Београду, Катедра за етномузикологију ФМУ у Београду, Катедра за српску књижевност, Филолошки факултет у Београду, као и институти САНУ: Етнографски институт, Институту за српски језик, Балканолошки институт, Музеј на отвореном „Старо село“, Сирогојно, Народни музеј Ужице, Народни музеј Крушевац, Етнографски музеј у Београду.

Бројност и састав страних учесника показали су да постоји неспорни заједнички интерес у преиспитивању историјских, те евалуацији и позиционирању савремених парадигми теренских истраживања у домену етнологије/антропологије и сродних дисциплина. Проблематика којом су се страни учесници бавили варира у зависности од статуса у процесу редефинисања теоријских поставки према циљевима и резултатима теренског рада, што се могло чути у рефератима о улози терена у етнолошком научноистраживачком процесу, трендовима технолошког и теоријског развоја, документовању сеоских локалитета и идентификацији културне свести, етнолошким истраживањима урбаних целина, примени различитих методологија у истраживањима друштвено маргинализованих група, раду на мултикултурним подручјима. Иако условно узевши, наравно, другом целином сматрам реферате који су се бавили проучавањем истраживача и његове улоге у локалној-испитиваној, као и академској и широј друштвеној средини, која прихвата или не прихвата резултате и ставове произашле из истраживања: питања етике теренског рада, преносивост теренског искуства, „програмирање“ етнографије, проблеме припадности, лоцирања и имплицитних дискурса, и напослетку, вишеслојно постављене односе Ми-Они.

Домаћи учесници такође би се могли представити у оквиру неформалних целина, за које сматрам да итекако показују промене у схватању поља у којем се крећу савремена теренска истраживања употребљива у антрополошком дискурсу. У првом реду то би била проблематика која говори о различитим усмерењима савремене истраживачке етнологије/антропологије у Србији, оличена у рефератима колегиница које су запослене у Етнографском институту САНУ, а који су указали на старе/нове истраживачке парадигме, интернет као терен и средство теренског рада, потом, кабинетски приступ и, напослетку, студију случаја као практичан резултат истраживања. На другој

страни, један од могућих дискурса академске и педагошке антропологије Одељења за етнологију и антропологију предочен нам је у реферату који потцртава значај реevaluације истраживачких домета, поготову када су у питању терени временски и просторно удаљени од домаћих научника.

Значајан микроодељак у раду конференције био би, по мени, учешће бројних референата из музеја домаћина и њихова тематика, која се из различитих углова бави позиционирањем музеја на отвореном као савременог канала комуникације према бројним циљним и интересним групама. У том правцу посматрано, изјава министра културе Републике Србије о Музеју на отвореном „Старо Село“ као стратешком партнеру у даљем раду на очувању и заштити нематеријалног културног наслеђа, посебно добија на тежини и показује у којем правцу ће се кретати један од битних елемената будуће културне политике. Горе наведени контекст такође показује како би се, изузев колега из музеја у Сирогојну, учешће не-бројне „делегације“ музеалаца (четворо из целе Србије), од којих је само један из матичне музејске институције – Етнографског музеја у Београду, могло протумачити неком врстом добровољног издвајања бројно највеће групе запослених етнолога/антрополога из истраживачке етнологије/антропологије. Упркос процентуалном дефициту, тематика о којој су музејски стручњаци говорили – легенде о злату, савремени надгробни споменици, сајбер-простор и интернет групе – говори у прилог томе да постоји интерес и правилно усмерење ка прихватању прикључка за теренска истраживања примерена савременом културном окружењу.

Напослетку, навео бих занимљиву констатацију како су учесници конференције из научних институција које се превасходно не баве етнологијом/антропологијом својим рефератима најпре били усмерени на подручја која би се могла сматрати доменом очувања нематеријалног културног наслеђа - лексеме *разбој* у дијалектима српског језика, истраживање фолклора, етномузикологија као „живо благо“ и интегрални део рецентне културе – што говори у прилог интердисциплинарном пројектном повезивању музеологије и сродних јој дисциплина са основном, етнологијом/антропологијом.

Као евалуација неке врсте теренског рада (посматрања са учествовањем) током конференције на којој сам био један од учесника битно је навести како су организација, протокол и целокупан програм показали да први ниво комуникације путем реферата, Power point презентација и постера представља само један од елемената на основу којих ће даљи живот конференције утицати на конструктивно зближавање домаћих и етнолога/антрополога из целе Европе. У неформалном дружењу свих учесника размењена су многа искуства и остварени бројни контакти, као не мање битан резултат конференције, а посматрајући истраживаче као истраживане може се извести закључак да и научне конференције представљају интегралан део непрекидног процеса освежавања и редефинисања културног наслеђа.